

a kolorováním, uložených v MÚA, a to mnohdy záběrů i velmi poškozených – především australské či novozélandské flory – zdánlivě již bez dokumentační hodnoty. Nicméně s jistým nadhledem vizuality a s trochou fantazie je možné tyto osobité a nestandardní, téměř bezcenné snímky vnímat nejen jako důkazy, ale až jako „artefakty“ postkalamitního

procesu konzervace a fixace média. A to, co se na výstavu již nevešlo, si mohou zájemci prohlédnout na CD nosiči *Cesta kolem světa. Výběr z fotografického fondu Jiřího V. Daneše*, pod společnou tiráží obou nositelů výzkumného (DKR) grantu.

Marcela Suchomelová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Bojové tradice našich předků... a jak dál? 70. výročí největší vlny reemigrace volyňských Čechů. Praha, 22. 11. 2017, Dům armády Praha

Na sklonku listopadu roku 2017 uspořádalo Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, z. s., (SČVP) celostátní konferenčně-společenské setkání u příležitosti kulatého 70. výročí návratu volyňských Čechů do vlasti předků, těch, kteří se z důvodu zhoršujících se životních podmínek po prohrané prusko-rakouské válce v roce 1866 vydali za lepším životním směrem na východ za hranice tehdejšího Rakouska-Uherska. A byla to opětovná vidina zlepšení životní úrovně, která přivedla příští generace těch samých Čechů v roce 1947 zpátky do bývalého Československa, na jehož tvorbě v ovzduší 1. světové války nepřímo participovali, stejně jako se podíleli i na jeho následném osvobození na sklonku 2. světové války. Do širšího povědomí vešli volyňští Češi poprvé v období 1. světové války jako dobrovolníci formující Českou družinu – základ budoucích československých legií, posléze po vtažení Volyně do vlekého konfliktu 2. světové války na sebe upozornili svou účastí v řadách 1. čs. armádního sboru. Pod vedením generála Ludvíka Svobody prošli náročnou

karpatsko-dukelskou a jaselskou operací, aby se vítězně účastnili osvobození Ostravy. A že jejich podíl nebyl nikterak zanedbatelný dokládá i fakt, že se bojů na východní frontě v průběhu 2. světové války účastnil každý čtvrtý obyvatel tehdejší Volyňské gubernie.

Celé společenské setkání se příznačně konalo za podpory Ministerstva obrany v sále Domu armády (DAP) v Praze-Dejvicích a neslo se v komorním duchu šesti přednášek pozvaných hostů, na které navázala široká veřejná diskuse členské i nečlenské základny. Jako první vystoupil se svým příspěvkem Ludvík Engel, předseda Společnosti Ludvíka Svobody, z. s., (SLS) a zástupce pražského regionu SČVP. Jeho vystoupení předestřelo vyčerpávající statistiku číselných údajů týkajících se účasti volyňských Čechů v zahraničním odboji. Na jeho vystoupení navázala předsedkyně SČVP Dagmar Martinková, která přiblížila účast volyňských Čechů za 1. světové války v situačním kontextu Čechů v zahraničí, kteří pojali propuknutí válečného konfliktu jako příležitosti k rozbití Rakouska-Uherska aktivněji než samotní

Češi uvnitř monarchie. To dle jejich slov představuje do jisté míry paradox, neboť krajané žijící v Rusku, ve Francii či USA zažívali větší pocit svobody a tím pádem menší potřebu boje než represemi sužovaní Češi, Moravané a Slezané v původní vlasti. Malá 5% část volyňských Čechů bez ruského občanství, která byla ohrožena povolávacím rozkazem do rakouské armády, raději zvolila přechod na ruskou stranu a možnost přihlášení do dobrovolně se formující České družiny, která se stala základem čs. legií a Čs. armádního sboru. Z původních cca 770 volyňských Čechů v České družině se rozrostl jejich počet na 1584 osob. Příspěvek také přiblížil několik vůdčích osobností, mezi jinými například Václava Vondráka, vydavatele časopisu Ruský Čech, výtečného řečníka a právníka, prvního předsedu vojenské komise při Svazu čs. spolků na Rusi a zároveň majitele hotelu Praha v Kyjevě – prvního náborového místa pro dobrovolníky České družiny, který vyjednal na vojenském štábu možnost setrvání zajatých rakouských vojáků (etnických Čechů a Slováků) v Kyjevě a jeho okolí pro budoucí vstup do České družiny namísto deportace na Sibiř. Mezi dalšími nelze opomenout například lékaře a chirurga Václava Girsu, který v nemocnici v Kyjevě ošetřoval vojáky České družiny, dále Věnceslava Švihovského, redaktora českého periodika s názvem Čechoslován, také význačného legionáře Theodora Vignera či Marii Dostálovou-Tretjakovou – první milosrdnou sestru v čs. legiích. Závěr prvního přednáškového bloku patřil Jaroslavu Moravcovi s příspěvkem zabývajícím se návraty volyňských Čechů v roce 1947, kdy se na českých a moravských nádražích uzavírala téměř 80letá historie české Volyně.

První dopolední část byla zakončena kuloárním jednáním užšího předsednictva SČVP nad tématem budoucnosti sdružení a jeho výhledové činnosti.

Druhý dopolední blok příspěvků zahájila Jiřina Kolářová, která shrnula a porovnála zkušenosti a poznatky z vlastních cest na Ukrajinu od roku 1968 do současnosti. Po ní vystoupila Veronika Beranská z Etnologického ústavu AV ČR, v. v. i., s příspěvkem nazvaným 70. výročí reemigrace volyňských Čechů a 25. výročí návratu černobylských krajanů: jak vidí život a co mají společného?, v němž představila a porovnála poznatky z posledního grantového projektu EÚ AV ČR, v. v. i., týkajícího se tématu přesídlených osob z oblasti bývalého SSSR, konkrétně tzv. černobylských Čechů. Na její referát navázal Vladimír Turek, jeden ze zástupců tzv. černobylských Čechů, který se dlouhodobě věnuje dějinám své rodné vesnice Malé Zubovštiny a rodinným a profesním vazbám jejich obyvatel. V příspěvku se zaměřil na situaci v Malé Zubovštině v době obou válek a pohovořil o místních osobnostech a jejich přínosu. Vzhledem k tomu, že se 1. světové války zúčastnilo 42 osob a 2. světové války celkem 140 osob z Malé Zubovštiny, předstřel celý jejich příběh na několika rodinách. Za příklad uveďme rodinu Chudobových, kde první syn zemřel v koncentračním táboře v Německu, druhý byl zastřelen v Polsku, třetí byl při stalinských represích zatčen a odsouzen k trestu smrti. Obec Malou Zubovštinu proslavilo hned několik významných osobností, namátkou zmiňme Jaromíra Pišla, známého očního lékaře a zakladatele české nemocnice, svého času druhé největší v okrese, Vladimíra Pišla-Hájka, výtečného chirurga, či Václava Černého, kapelníka a zakladatele jediného symfonického orchestru na Ukrajině.

Po krátké přestávce následovala veřejná diskuse na téma současnosti a budoucnosti Sdružení volyňských Čechů, kterou následovala debata o usnesení následné činnosti spolku. Obě části se navzájem prolínaly a diskutovaly s širším přítomným publikem.

V průběhu setkání bylo také předsedkyní SČVP předáno čestné členství PhDr. Karlu Richterovi, CSc., historikovi a autorovi řady publikací týkajících se tématu volyňských Čechů. Nechybělo ani kladení květin k památníku československých zahraničních vojáků 2. světové války, který se nachází na Vítězném náměstí jen pár metrů od místa pořádání akce.

Pokud bychom si vytkli za cíl shrnout poslání uplynulého konferenčního setkání do jedné rozvité věty, pak by to nejspíše charakterizoval výrok Vladimíra Turka, výše zmíněného rodáka z Malé Zubovštiny, který vyjádřil poselství přeživších volyňských Čechů následovně: „Až

odejde poslední veterán 2. světové války, potom se budou moci dějiny interpretovat, jak se komu zlíbí, u 1. světové války se už nemáme koho zeptat, jak to bylo, dnes už není jediný člověk, co to zažil...“ Ve shodě s předsedkyní SČVP Dagmar Martinkovou lze konstatovat, že bojové tradice předků či přímých účastníků 2. světové války z řad volyňských Čechů se v průběhu let pozvolna přetavují v boj proti zažitým klišé a předsudkům zakořeněným v české společnosti, které se týkají národnostní problematiky, politické moci a interpretace minulosti.

Veronika Beranská (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Mezinárodní konference Poslání a budoucnost muzeí v přírodě v České republice. Rožnov pod Radhoštěm, 30. 1. – 2. 2. 2018

Česká republika i někdejší Československo patřily a patří k zemím s největší „hustotou“ muzeí v přírodě a tradičně též ke státům, kde je problematika těchto specifických paměťových institucí průkopnickým způsobem promyšlena v rovině teoretické i z hlediska praktických otázek vytváření a provozování expozic. Zásadních pokroků spjatých s generací vynikajících muzeologů a nezdědka též etnologů (Jiří Langer, Jan Rudolf Bečák, Josef Jančář, Jaroslav Štika) bylo u nás dosaženo především v 60. a 70. letech 20. století a k jejich završení došlo vydáním metodické příručky *Národopisná muzea v přírodě. Teoretická a metodická východiska k realizaci* (Rožnov pod Radhoštěm 1981). Poslední skutečně zásadní mezioborová konference k problematice muzeí v přírodě se však uskutečnila naposledy v roce

1978. Je tedy evidentní, že přes nepochybnou schopnost našich skanzenů reagovat na aktuální muzeologické trendy i proměny kulturní, společenské a ekonomické, nazrál čas ke (znovu)promyšlení řady teoreticko-metodologických i provozních otázek.

Vyvrcholením tohoto procesu byla konference *Poslání a budoucnost muzeí v přírodě v České republice*, kterou vzorně zorganizovalo Valašské muzeum v přírodě (dále VMP) za spolupráce s celou řadou odborných a profesních organizací (mj. Český svaz muzeí v přírodě, AMG, ČNS, ICOM, NÚLK). Zvláštní pozornost věnovalo akci i Ministerstvo kultury, na konferenci přímo zastoupené ministrem Iljou Šmídem (v roli čestného hosta) a mj. řediteli hned několika odborů MK (v roli referentů a moderátorů sekcí). Vysocí úředníci